

Paradisus Amiffa,

POEMA HEROICUM,

Quod à

JOANNE MILTONE Anglo

Anglicè scriptum in

Decem Libros digestum est:

Nunc autem à

Viris quibusdam Natione eadem oriundis

IN

LINGUAM ROMANAM

Transfertur.

LIBER PRIMUS.

Imprim. Nov. 18. 1685. R. L'Estrange.

LONDINI:

Impensis Thomæ Dring, ad Insigne Ocea
in Vico Fleetstreet dicto. clo 15 c Lxxv.

144~~2~~7.42
8

Clarissimo, Fortissimo, & Prudentissimo
VIRO,
THOMÆ MOMPESSON,
EQUITI AURATO.

Honoratissime Domine,

Virtutes omnes, quæ in Te plurimæ sunt,
sigillatim enumerare, Titulisq; nescio
quibus magniloquis prosapiæ tuæ hono-
rem operam dare ut augeam (quod in istiusmodi
Dedicationibus plerumq; fit) nec hujus loci esse
existimo, neq; tuam id ferre posse modestiam.
Quid enim opus est humanitatem, comitatem, ur-
banitatem, aut prudentiam tuam laudibus efferre,
quæ bonis, ingenuis, cordatisq; omnibus, qui-
buscum versaris, oblectamento indies & com-
modo esse, nemo est qui ignorat. Sed pietatem
erga patriam, Ecclesiamq; Anglicanam, quâ
reliquos tui Ordinis universos ferè anteis, necnon
constantem in Monarchiam fidelitatem tacere
nequeo. Neq; enim Te unquam ab officio depu-

Epistola

lit fanaticorum rabies, aut Bellum exterruit civile; quippe qui à teneris etiam unguiculis Causæ Regiæ adeo addictus es, ut cum amato Carolo secundo, nuper defuncto, & Jacobo Secundo, jam regnante, (qui & ut diu Sceptum Britannicum vibret, faxis, bone Deus!) Temet exulem facere è re tuâ esse non dubitares. Sed vereor equidem, nè fines mihi positos transgrediar, dum tuo immoratus encomio Epistolam scribo, pro Dedicatoriâ, Panegyricam. Quid igitur restat, quam quod Candorem tuum, præ cæteris Animi ornamentis, maximè appellem, cum tenue adeo, Teq; indignum munus fero. Nec sanè in hac re prosperum non spero successum, qui tantum Poetam introduco, ut manus tuas deosculetur. Nam mea licet me non fugiat Miltonum in Latium transferendi imperitia, cum tamen sensum ejus integrum reddiderim, quas forte invenias numerorum asperitates difficile Tibi non erit, si rectè auguror, præterire. Quis enim Miltoni elegantias, suavitates, sublimitates, aut (detur verbo venia) Anglicitates satis

Dedicatoria.

satis exprimere possit, nisi Couleius noster iterum inter vivos esset; imò nisi Virgilius, Horatius, vel Ovidius à mortuis redempti Linguam Anglicanam edidicissent. Sed qui vir fuerit Miltonus, quantusq; Poeta, cum Homero, cæterisq; comparatus, ubi novem alios hujus Poematis libros ediderimus, fusiùs dicetur. Tu, Domine! interea temporis quem tibi do, dico, dedicòq; Libellum boni consule; nè vel oblatus nunc doni pudeat, aut, spreto hoc, prævertas meliora mox offerenda ab

Humillimo Cliente &

Servo Tuo,

J. C.

LECTORI.

LECTOR,

EN! tibi Librum appono Miltoni primum, qui si palato tuo, sæculiq; hujus acriori judicio arriserit, novem alios, quorum plerosq; amicorum quorundam opera adjutus, præ manibus habeo, brevi editurus sum. Sin tibi minus adlibuerit favorem huic quali quali indulgere, sat erit memet tantummodo fastidii tui periculo objecisse. Neq; enim rem me amicis gratam facturum esse putabam, si reliquos prius ederem, quam de primi fortuna jacta esset alea; quo nempe innotesceret, quid spei, quidve emolumenti inversæ isti Poemata transferendi methodo apud Literatos exurgeret. Hunc igitur accipe (Lector!) & sinu, quoad poteris, amico fove; aut imbecilli saltem conamini veniam dato. Vale.

ERRATA.

Page. 1. l. 14. l. Siloæve. Page. 2. l. 3. l. nam tu bene.

*Advertisement of some Books Printed for
T. Dring at Chancery-Lane End in
Fleetstreet.*

A Large Dictionary in three Parts: 1. The *English* before the *Latin*, containing above Ten thousand Words more than any Dictionary yet extant. 2. The *Latin* before the *English*, with correct and plentiful Etymological derivations, Philological Observations, and Phraseological Explications: To which there is added above Six thousand Words more than in any former Book of this Nature: As also the Phrases, difference of Words of the same signification, the *Greek* and *Roman* Antiquities, viz. Their Magistrates, Habits, Customes and Ceremonies used at Sacrifices, Meals, &c. As also their *Formule*, and likewise the most Textual usual proper *Hebrew* Roots and Derivations added to the simple Themes and Compounds of the *Latin* are inserted. 3. The Proper Names of Persons, Places, and other things necessary to the understanding of Historians and Poets. In the whole comprehending whatsoever is material in any Author upon this Subject. Together with very considerable and ample Additions, carried on by a diligent search into and perusal of very many Authors both Antient and Modern. Whereby this Work is rendred the most compleat and useful of any that was ever yet extant in this kind. Performed by the great pains and many years study of *Thomas Holioke*, D. D.

M. T. Ciceronis Opera quæ extant omnia: ex sola fere Codd. Mss. fide Emendata. Studio atque Industria Jani Gulielmii & Gruteri. Quorum Annotata omnia, prius in Calce operis Congesta, suæ nunc cuiq; paginæ subjiçuntur. Adjungitur item Frobenii Tullianum decem Indicibus summâ cum Curâ huic Editioni adaptatis comprehensum. Juxta exemplar Hamburgense.

Francisci Suarez Granatenfis, Doctoris Theologi & in Conimbricensi Academia Sacrarum Literarum primarii Professoris, Tractatus de Legibus ac Deo Legislatore, in decem
Libros

Libros distributus, utriusq; fori hominibus non minus utilis quam necessarius.

Monasticon Anglicanum sive Pandectæ Cœnobiorum Benedictinorum, Cluniacensium, Cisterciensium, Carthusianorum à Primordiis ad eorum usq; dissolutionem ex M. SS. Codd. ad Monasteria olim pertinentibus; Archivis Turrium Londinensis, Eboracensis; Curiarum Scaccarii, Augmentationum; Bibliothecis Bodleianâ; Coll. Reg. Coll. Bened. Arundellianâ, Cottonianâ Seldenianâ, Hattonianâ, aliisq; digesti per { Rogerum Dodsworth Eborac. } Editio secunda
{ Gulielmum Dugdale Warwic. }

auctior & Emendatior, cum altero ac elucidiori Indice.

Matthæi Paris Monachi Albanensis Angli, Historia Major. Juxta Exemplar Londinense 1640, verbatim recusa; Et cum Rogeri Wendoveri, Willielmi Rishangeri Authorisq; Majori Minoriq; Historiis, Chronicisq; M. SS. In Bibliotheca Regia, Collegii Corporis Christi Cantabrigiæ, Cottoniaq; fideliter collata. Huic Editioni accesserunt, duorum Ossarum Merciorum Regum; & viginti Trium Abbatum S. Albani vitæ. Una cum libro Additamentorum; per eundem Authorem, Editore G. Willielmo Watts S. T. D. Qui & variantes Lectiones, Adversaria, vocumq; barbararum Glossarium, adjecit: Simul tum rerum, nominumq; Indicibus locupletissimis.

The Baronage of *England*, or an Historical Account of the Lives and most memorable Actions of our *English* Nobility in the *Saxons* time, to the *Roman* Conquest, and from thence of those who had their rise before the end of King *Henry* the Third's Reign. Deduced from publick Records, Ancient Historians, and other Authorities, by *William Dugdale* Norroy King at Arms. In two Tomes.

Origines Juridiciales; or Historical Memorials of the *English* Laws, Courts of Justice, Forms of Trial, Punishment in Cases Criminal, Law-Writers, Law-Books, Grants and Settlements of Estates, degree of Serjeant, Inns of Court and Chancery. Also a Chronology of the Lord Chancellors and Keepers of the Great Seal, Lord Treasurers, Justices Itinerant, Justices of the Kings Bench and Common-Pleas, Barons of the Exchequer, Masters of the Rolls, &c. By Sir *W. Dugdale* Knight, now Garter, Principal King at Arms. The third Edition with Additions.

Paradisus Amissa.

LIBER PRIMUS.

DE primo Adami lapsu, fructuq; negato
Arboris, irriguo quæ quondam fertilis horto,
Prægustata (nefas!) invito numine, morbos,
Et lethum & mala cuncta tulit grassata per orbem,
Et nos extorres Edenis limite amœno
Expulit infelix, nisi longè clarior ortu
Ipsa Deum soboles (magnum Jovis incrementum)
Reddiderit sedes tandem miserata beatas,
Musa adsis sancta, & divinum pangito carmen.
Tu, quæ secreto veteris de vertice montis
Orebi, aut Sinæ pastori afflare solebas,
Qui Proli Electæ primus documenta dedisse
Fertur, quo pacto Cœli, Tellúsq; profundo
Orta fuere Chao; vel te Zionis amata
Si magè delectet collis, Siloëve fluentum,
Tam propè sacra olim labens Orâcla Jehovæ,
Inde tuum auxilium magnis conatibus audax
Invoco, sublimi tendens super æthera pennâ,
Et longè Aonium statuens transcendere Montem,
Dum Profâ aut Rhythmo nondum tentata canendo,

B

Persequor:

Persequor : immò & Tu, præsertim, Spiritus Alme!
 Qui cunctis unà Templis corda integra præfers,
 Me, supplex oro, doceas ; nãm Tu benè nôsti
 Principio præsens, ubi Tu, pro more columbi,
 Expansis alis vastam suspensus Abyssum
 Prægnantem esse dabas ; quodcunq; in me tenebrofi est
 Illustra, quicquid dejecti est erige, fulci,
 Hujus ut attingens Operis fastigia summa
 Æterni Ductûs molimina vindice linguâ
 Exequar, atq; probem justum esse per omnia Numen.

Dic primum (nil Te celant cœlestia Regna,
 Nil Erebi tractus atri) dic, quâ ratione
 Primus uterq; parens, felici fede beati,
 Tàm cœlo chari, quibus & Lex unica lata est,
 Cætera permissis toti dominarier Orbi,
 In vetitum cecidere Nefas, facilîq; Creantis
 Posthabito jussu sic descivere rebelles ?
 Quôve Authore illis facta est Defectio turpis ?
 Infernus Serpens is erat, multâ arte dolosus,
 Qui simul invidiâ & vindictâ percitus Illam
 Humani Generis Matrem seduxit, ubi Ipsum
 Prætumidus cœli Fastus dejecerat axe,
 Angelici cœtûs magnâ comitante catervâ,
 Quorum ope se sperans Sociis præponere, Numen,
 Si contrâ staret, sibi summum æquare parabat,
 Et Solio, Sceptroq; Dei bella, impia bella
 Consilio in cœlis frustra intulit ambitioso.
 Istum flammantem dextrâ Deus omnipotenti,
 Ignibus.

Ignibus ambustum propriis, celeriq; ruinâ,
Tartarei in Regni fines, sine fine profundos,
(Æstum ubi perpetuúm; & vincla adamantina ferret,
Ipsum Exercituum Dominum vel ad arma vocare
Ausus) præcipitem subito dedit æthere ab alto.
Quo novies spatio volvuntur Noxq; Diésq;
Humano Generi, simul is, fociq; nefandi
(Confusi, licet immortalis stirpe creati)
Impliciti ignito jacuerunt gurgite victi.
Ast hunc majorem sua fors servavit in iram ;
Namq; bona amissa, & pœnam sentire perennem
Nunc piget ; hæc illac mœstos jaculatur ocellos,
Ingentem curam testatos atq; timorem,
Fastu obdurato commixta, animóq; feroci.
Quantum acie spatium prospectant Angeli acutâ
Uno Ille intuitu vastum incultúm; pererrat ;
Quâ specus horribilis, magnæ fornacis ad instar,
Undiq; flagrabat, sed flammis lumen ab illis
Nullum emanavit, quin Nox, tenebræq; coruscar,
Pallida quæ varii tantum simulacra doloris,
Et diram luctûs sedem, cum tristibus umbris,
Unam detegerent ; ubi Pax habitare, quiesque
Nulla potest, quò nec vel spes pertingit inanis,
Quæ vacuis manibus miseros accedit ad omnes.
Namque istos semper fontes tormenta æterna,
Torrensque ignivomus vexat, cui pabula sulphur
Sæva inconsumptum, flagret licet ulque, ministrat.
Tale antrum Nemesis Turbæ assignare Rebelli

Censuit, extremis tenebris, pro carcere, clausæ;
 Sorte datâ tantum Cœlôq; Deóq; remotâ,
 Quantum ter distet summus Centro Polus imo;
 Illi, unde exciderant, læto quàm dispare regno!
 Tristis ibi casûs socios citò fluctibus omnes
 (Horrendum!) & rapido permistis igne procellis
 Oppressos cernit: quorum junctissimus unus,
 Viribus indomitis & crimine proximus ipsi,
 Atque in Judæâ longo post tempore notus,
 Belzebub dictus, jacuit se sæpe volutans.
 Maximus Huic Hostis, verbis audacibus, Iste,
 Quem, scelus invisum, superi Satan inde vocârunt,
 Horrida sic fari rumpendo silentia cœpit.
 Ille idem si sis----Sed quâ de spe cecidisti!
 Quàm Tibi dissimilis! quantum mutatus ab illo,
 Quem præcellenti, lucis per regna beata,
 Splendore ornatum comites (clara agmina mille)
 Fulgentes tantum memini superâsse nitore!
 Ille idem si sis, quem fœdera mutua Nobis,
 Mens & Consilium concors, spes una, eademq;
 Junxerunt quondam conaminis alea tanti,
 (At nunc cōsimili, heu! conjungit pœna dolore)
 En! quò decidimus, quanto de culmine! tanto
 Ille magis validâ vibrabat fulmina dextrâ:
 Quis tantam telis antè his vim sensit inesse?
 Nec tamen ista movent, nec quæ mihi plura malorum
 Percitus irâ hostis victricibus inferat armis
 (Sim licet externo formam mutatu's nitore)

Muta.

Mutatam inducunt animum desistere cœpto.
Sed nostrâ altum hærens fixâ indignatio mente
Me tenet immotum, meritq; injuria læsi,
Quæ me cum summo contendere Numine adegit,
Traxitq; innumeras superum fera ad arma cohortes,
Quæ, Regem hunc culpæ ausæ, me præposuere,
Et latos cœli per campos viribus æquis,
Marte licet dubio, Vi summæ occurrere nisæ,
Rectoris valere Thronum quassare trementem.
Quid quod nos bello forsân devicerit uno?
Non totos pectus dedit; Ecce! invicta voluntas,
Vindictæ studium, solus quod vendicat Ipse,
Atque odia in nobis per sæcula duratura;
Mens quoq; mandatis nunquam cessura severis;
(Si quid & ulterius remanet nullâ arte domandum)
Hoc Decus ira ejus, nec sæva potentia nobis
Unquam extorquebit. Colere hunc, veniamq; precari
Supplicibus genibus; summo Hunc pro Numine habere,
Qui nostri dudum victus terrore lacerti
Imperio ipse suo timuit, turpissima rerum est,
Indignum est, humile, & casu hoc submissus ipso.
Quando etenim (sic fata volunt) vis dia Deorum,
Nec nostra ætheriæ molis pars defluit ulla:
Cum docet eventu hoc nos experientia magno
Armis æquè aptos, multum & solertiâ adauctos,
Vi sive arte malâ non conciliabile Bellum
Æternum in cœlis æterno inferre Inimico,
Qui nunc Victor ovat, nimio & lætatus honore
Regna

Regna superbus habet solus suprema Tyrannus,
Successu nobis & spe meliore licebit.
Impia deficiens sic Angelus ora resolvit :
Namque illum quamvis sævissima pœna premebat,
Atrâque torquebat tum desperatio mentem,
Grandiloquus socio tamen hæc voce edidit alta,
Qui citò, responso concepto, talibus inquit.
Oh! Princeps, Oh! multorum Dux summe Thronorum,
Qui Seraphim armatas præiere in bella phalanges
Auspiciis, Dux summe! tuis, gestisque tremendis
Impavidi superùm sic Regem urfere perennem ;
Decertare ausi, quæ sit suprema potestas,
An vi, fortunâ, fatôve innititur alta ;
Ah! nimis eventum benè cerno & defleo dirum,
Qui tristi everfos casûque & clade inhonestâ
Nos cœlo exclusit, turmâsque has, ecce! potentes,
Horribile exitium! mœstâ hâc in sede locavit,
Qua periisse tenus possunt Dii, cœlitùs orti.
Restat enim nobis & mens & spiritus idem
Inviçtus, subitòque novus vigor additur intùs,
Nos licet omne Decus nunc fugit, sorsque beata
Obruta perpetuo jaceat (sors dura!) dolore.
Sed quid si Victòr (quem nunc Ipse Omnipotentem
Invitus credo ; nam quis, quæso, alter ab Illo
Æquales nostris poterat superâsse catervas ?)
Has dederit vires nobis & spiritum inesse,
Fortiùs ut pœnam tantùm & tormenta feramus,
Vindicibus sævi furiis satis inde daturi ;

Aut

Aut jure armorum, capti, majora obeamus
Munera? quicquid erit, quo nos premat Ille negotiî;
Ceui medio in barathro pensum hic assignet in igne,
Nosve atrum mandata velit transferre per Orcum.
Quid nobis igitur prodest, quod robore firmo
Pollemus, vitâmq; æterno ducimus ævo,
Ut miseri tantum tormenta æterna feramus?
Huic promptis verbis respondens Lucifer inquit;
Cherub, cœlo exul! justo caruisse vigore,
Nobis, siue agimus fortes, patimurve misellum est.
Hoc vero certè credas, animoq; recondas;
Nunquam fructus erunt nostri bona facta laboris,
Sed fecisse malum nobis erit una voluptas,
Quòd summo arbitrio summi pugnaverit hostis.
Quin nostro ille malo bona si producere quærat,
Nostrum erit optatum semper pervertere finem,
Eque bono semen semper reperire malorum:
Quæ si succedant (&, si rectè auguror Ipse,
Succedent) altam poterunt turbare quietem,
Cunctaq; confundent, imo quæ pectore volvit.
Ecce! autem iratus Victor (Commilito!) cœli
Censuit ad portas iræ revocare ministros:
Sulphurea in nosmet displosa per æthera grando
Dispersa ignitum fecit subsidere fluctum,
Qui nos prærupto cœli de culmine lapsos
Excepit: necnon tonitru, fulménq; trifulcum,
Fulgure flammanti alatum, rapidóq; furore,
Exhaustâ forsan pharetrâ, missisq; sagittis,

Desiit.

Desiit immensum vastumq; boare per Altum.
Ansam hanc, sive audax tumido contemptus ab hoste,
Ceui furor expletus det, nè mittamus inertes.
Planitiem cernis mœstâ caligine tectam,
Desertam, incultam sedem, omni luce vacantem,
Ultrâ quam nostri hinc torrentis livida flamma
Pallore horrendam sublustri lumine mittat ?
Illac tendamus cursum, nôsq; eripiamus
Ex istis, quæ nunc jactant, ardentibus undis.
Illic, siquid habet placidæ locus iste quietis,
Erepti flammis ponamus torrida membra ;
Viq; recollectâ, fracti rationem ineamus,
Victori infestæ quâ demus maxima damna ;
Quâ dira adversæ vincamus fata diei ;
Quid spes auxilii, nostrum renovando vigorem,
Aut animi afflictis det Desperatio rebus.
Sic Satanas socio fatus, qui proximus hæsit,
Ardentem erecto super undam vertice, ocellis
Scintillas crebrò jaculans, parte alterâ ad Altum
Pronus, in immensum longè latèq; per ignem
Distensus liquidum supremo in gurgite nabat ;
Mole suâ referens, quæ narrant monstra Poetæ;
Titanas, terrâ natos, qui bella Tonanti
Sacrilego quondam ausi sunt inferre furore ;
(Briareus centum manibus, Typhónve rebellis,
Quem Tarso antiquæ vicinum condidit antrum :)
Aut prolem Oceani vægrandem Leviathana,
Quem membris voluit vastis animalia cuncta,
Æquora

Æquora quæ tranant, tantum superare Creator.
Namq; illi Norvego in littore fortè sopito
Naviculæ, noctu malè fidâ errantis in undâ,
Deceptus visu Nauclerus, & insulam opinans,
(Nautæ si verum referant) sæpè anchoram aduncam
(Fissæ spem cymbæ) squamoso in cortice figens,
Stat cello lateri junctus, ventôq; remotus,
Dum nigra Oceanum velo nox ambit opaco,
Et reditum optatum rubicundæ protrahit Eûs.
Taliter ignivomum porrectus membra per æquor,
Et fâti vinclis summâ religatus in undâ,
Dux Erebi fluctus immani corpore pressit:
Nec devotum unquam poterat caput inde levâsse,
Nî coeli nil non moderantis summa voluntas
Laxum ipsi arbitrium sua cœca in cœpta dedisset;
Ut sceleri intentus repetitô crimine posset
(Dum mala moliri satagit mortalibus ægris)
Uberius semper damnum sibi concumulare;
Et furiis rabido vexatâ mente videret,
Ut sua vindictæ studia omnia, pectore pressa,
Tantum infinitæ Bonitatis, Gratiæ, Amoris
Seductum Adamum fructu majore bearent,
Ast ipsum exitii mulctatum ter geminati
Effuso obruerent torrente, irâq; perenni.
Protinus erectum tristi de gurgite corpus
Ingens attollit; flammæ hinc atq; inde retrorsum
Actæ in devexum spiris secedere acutis,
Turgentésq; altos imitante volumine fluctus

C

Horrendo

Horrendo mediam Vallem distendere hiatu.
 Tum passis alis, incumbens aëri opaco,
 Pondere quem solito monstrum graviore premebat,
 Per superas tardo nisu se subleuat oras ;
 In siccam donec terram (si terra vocanda est,
 Quæ solido semper flagrat, liquido ut Lacus, igne)
 Mole sua fidat ; formâq; apparet eâdem,
 Quâ cum terrenis inclusa meatibus aura,
 Vi subita Siculi mota radice Pelori,
 Aut Ætnæ abrupto clivo cui viscera flammæ
 Sulphurea ardenti sic concipientia ructu,
 Impetëq; in cœlum minerali fortius acta
 Dant vento auxilium) montem de sede revellit,
 Fundumq; ambustum multo fœtore, favilla,
 Et fumo ingrato plenum se ponè relinquit :
 Hoc superis exosa atris vestigia plantis
 Refugium miseræ tandem reperere quietis.
 Hunc sequitur Socius, lateri qui proximus hæsit,
 Et proprio jactant renovato utriq; vigore
 Se, neq; supremi permissu Numinis ullo,
 Ut queis, cœlicolis, æternus spiritus artus
 Intus agit firmos, Stygia evalisse palude.
 Hæccine tum Regio est, hæc Terra est, hocine Clima
 Cœlo exul summus summo Angelus ? hæccine sedes,
 Quam Nos cum cœlo miseros mutare statutum est ?
 Hæc, inquit, tristes tanta pro luce tenebras ?
 Sic igitur cedant nostra infortunia, quando
 Qui nunc cœlorum summo moderamine pollet,

Solus

Solus velle potest & recti jura jubere.
Quem ratio æqualem fecit, vis sola supremum
Reddidit & belli fortè extulit alea, ab Illo
Optimum erit nobis spatio longissimo abesse.
Vos, oh! vere novo quà semper amœna refulgent
Gaudia, Vos longum, felicia prata! valete.
Salvete, horrores, salvete & Tartara nigra,
Vósq; Erebi Tractus imi; novus incola vestras,
Vestra si liceat pace, admittatur in oras;
Ille ego, cui mens est, nullo unquam tempore, nullo
Quanquam infinito spatio mutanda locorum.
Ipsa locus sibi mens suus est expansa, valetq;
Ex Orco cœlum, cœlo formare Gehennam.
Ipse ubi sim quid, quæso, refert, modò robore eodem
Membra mihi vigeant, atq; Is, quem me decet esse,
Sim? nisi quod nostro, solo qui Fulmine vincit,
Oppressus videar paulò superarier hoste.
Hæc saltem nobis sedes erit alta quietis:
Hic nullam Invidiæ munivit lividus Arcem
Omnipotens; neq; nos his pellet sævus ab oris.
Hoc tutum est regnum, & me judice, regna tenere
His etiam in tenebris nostrâ dignum ambitione est:
Quis cœli servo Regem non præferat Orci?
Quorsum igitur fidos, quæso, cessamus amicos,
Participes damni charos, victósq; sodales,
Lethæâ attonitos tandem relevare palude;
Nec sceleris socios, hisce infelicibus umbris
Quisq; ut dimensâ crucientur parte, vocamus;

Aut iterùm amissi quàm scandant mœnia cœli,
Quidve, ipsi ulterius quod perdant, restet in Orco,
Unanimes armis possint tentare resumtis?
Sic fato Sataniæ hæc Belzebub verba retorquet.
Oh! Tu clararum nuper Dux summe cohortum
Quas, nisi cuncta domans, nemo superâsse valebat,
Illorum illa semel si vox pertingat ad aures,
(Terrore obsessis & belli mille periculis
Una salus, pignusq; spei, quam rebus in arctis
Tam sæpe auditu sentire, gravissima passi;
Atq; acie Martis dubiâ per castra furentis
Ipsis congressu signum tutissimum in omni)
Vires inde novas subitò, vitâmq; resument,
Nunc licet ignitâ, pressi victricibus armis,
(Sicut & attoniti dudum nos, atq; stupentes,
Tanto nimirum de culmine præcipitati)
Istâ, en! procumbant humiles, stratîq; palude.
Vixdum finierat, summus cum littora versûs
Tendebat tardis furiarum gressibus Archon.
Pondere erat Scutum ingenti, quod ab æthere firmam
Temperiem accipiens, solidum, largum, atq; rotundum,
Ardua, velamen lumbis, post terga repôstum est:
Hujus ei ex humeris, Lunæ pro more Ierenæ,
(Quam, vergente die, Fesularum in vertice, sive
Arni in valle, novas, ut terras, flumina, montes
Lynceus inveniat Globuli maculosa per ora,
Artifici Tusco produnt pleno Optica Disco)
Demisso in talos orbe amplior Umbo pependit.

Hastâ

Hastâ altâ, cui non pinus procera, terésq;
Malúsq; in cellâ Prætoris puppe futura,
Norvegis cæsa in Sylvis, altissima compar,
(Nec, si componas, tenuis nisi virga videtur)
Incessit nixus, gressus (non qualia quondam
Cæruleis cœli posuit vestigia campis)
Ut sibi difficiles margâ fervente levaret.
Clima etiam ignito laqueari suprâ adopertum
Torrida in ambustum jaculatum est spicula dorsum.
Hæc tamen, ignivomi donec præ margine Ponti
Restaret, fortis subiit, Turmâsq; vocavit
Angelicas; qui sic, stupidi, jacuere frequentes,
Naveruntq; ut quæ folia autumnalia rivos
In Valle Umbrosâ sternunt, ubi plurima Tuscis
Alto arcu, plexúq; arbor topiaria fingit:
Aut alga in summo quæ fluctuat æquore sparsa,
Cum vento armatus rapido nimbolus Orion
Insano littus tranquillum turbine rubri
Oceani miscet, cujus Memphitica quondam
Agmina, Busirinq; suum, juncta obruit unda;
Perfida dum peregrè Goshenis inhospita tecta,
Et servile jugum fugientes turba secuta est
Isacidas, tutâ qui nantia corpora ab orâ,
Innumerósq; rotis currus spectâre refractis:
Sic crebrò prostrati isti, abjectiq; per undas.
Dirum ita mutari sese jacuere stupentes.
Oris tam valido nisu clamavit, ut Orci
Ima percussâ resonaret voce caverna:

Heus!

Heus! Reges, Proceres, Vos! tetri Fulmina Belli;
 Flos cœli, quondam vestri, nunc, hei mihi! cunctis
 Amissi; æternâ si saltem stirpe oriundis
 Spiritibus tantus lassos stupor occupet artus.
 An verò hanc, membris requiem gratissimam, inertes
 Sedem elegistis, longi post tædia Belli,
 Quo vobis, tanquam cœli in convallibus olim,
 Grata istic molles oblectent somnia mentes?
 Siccine jurati statuistis, turba misella,
 Submissè indignum Victori solvere honorem?
 Qui nunc & Cherubim, Seraphimq; unâ aspicit omnes
 Sparsis jactatos armis, signisq; per undas;
 Donec, cum primùm cernant, ansam arripientes,
 Descendant superùm servi pleno agmine portis;
 Et nos sic fœdè dejectos calce superbâ
 Usq; premant; tonitrûve, & fulmine vincla imitante
 Nos terebrent vernas imò hoc in gurgite fixos.
 Eia! experrecti discusso surgite somno,
 Aut casu exanimis omne hic jaceatis in ævum.
 Clamore audito monitis pudor occupat ora,
 Et passis semet suspendunt protinùs alis
 Unâ omnes, veluti qui duri Martis in armis
 Evigilare solent, si somno fortè sepultos
 Nocte intempestâ sævus deprænderit hostis,
 Vixdum pervigiles surgunt, & tela capeflunt.
 Nec fortis miseræ non percepere gravamen,
 Nec torti immanes non perlesere dolores;
 At Ducis obsequium monitis solitum citò præstant

Innu-

Innumeri : ut cùm, durâ Ægyptum sorte premente,
Amramis nati de semine virga creatrix,
Huc illuc quaquaversum quassata per auras,
Extulit intortas Euro atrâ nube Locustas,
Impia quæ suprà Pharaonis regna scelesti
Non alio piceæ quàm noctis more pependit,
Niliacâmq; omnem merfit caligine gentem :
Sic numero siue cernere erat cacodæmones istos
Alis erectos, nigri sub fornice mundi,
Supremos, medios, circumfusosq; per ignes.
Induperatoris donec magni hastâ, uti signo,
Elatâ, ut cursum fuscas vibrata per auras
Dirigeret, parili libramine sulphure firmo
Insidunt, campumq; omnem vasto agmine complent :
Agmine, cui nunquam gelidis Septentrio lumbis
Æquale effudit quondam populosus, ut Istrum
Transirent flumen, Rhenumve, ubi barbara proles
Diluvii in morem calidum defluxit ad Austrum,
Et Gades infrâ Libycas penetravit arenas.
Protinus à turmâ quavis, à quâq; cohorte
Primoresq; Ducésq; illac iter accelerare,
Dux ubi magnus erat, divino frontis honore
Ornati, humanum claro superante nitore ;
Principibus dignæ Species, Dominisq; potentes,
Qui dudum in Cœlo solis sedere coruscis.
His tamen in cœli fastis nunc non memorantur
Nomina, de vitæ libris, ubi scripta nitebant,
Admissi sceleris nigro deleta reatu.

Nec

Nec sibi adhuc pulsî, fusiq; per æthera primos
Evæ inter Natos fuerant nova nomina adepti;
Permissu donèc divino latiùs omnem
Per Terram errantes, Genus ut mortale dolosi
Captarent, dictis fallacibus, arte scelestâ
Corruptam humanæ sobolis, quæ maxima, partem
A Patre suaserunt penitùs descire Creante;
Illius atq; Decus, nulli tolerabile ocello,
In bruti sæpè Idoli, cui cultus honestam
Addebat speciem, pompâ amplâ plenus & auro,
Ridiculam abjectis animis mutare figuram,
Et præstare sacros Diti, pro Numine, ritus.
Tùm multo increbuere humanæ nomine proli,
Et per gentilem variâ sub imagine mundum.
Dic, age, Musa! illis, quæ jam tunc nota fuere
Nomina; qui primi, qui postremi ordine longo,
Magni voce Ducis moniti, somnóq; soluti,
Quo vincti jacuere, ardens liquère cubile;
Próq; gradu, in castris tenuit quem quisq; priorem,
Singuli adiverunt Hic nudo ubi littore stabat,
Dum procul omnis adhuc promiscua turba morata est.
Primi venerunt isti, qui, Tartaro ab imo
Quæsitum in terris spoliū, prædamq; vagantes,
Audebant proprias longo post tempore sedes
Numinis ipsius divinæ affigere sedi,
Illius atq; suas junxisse Altaribus aras,
(Culti nempe Dei per cunctas undiq; gentes)
Atq; Jehovaham inter Cherubim fulgente sedentem

In

In folio tolerare suâ è Zione tonantem :
Immò ipso in Templo sua sæpe exosa locare
Delubra, & ritu multo, cultuq; profano
Sacra ejus miscendo albos fœdare Dierum,
Illius atq; suis lucem obfuscare tenebris.
Horum primus erat Moloch, Rex horridus, ora
Fuso coram aris humano sanguine tinctus ;
Orborum lachrymis madefactus membra parentum,
Infantum quamvis, medium qui sæva per ignem
Idolo toties transibant victima torvo,
Tympana, quæ strepitu vicerunt omnia rauco,
Tristes audiri gemitus pulsata negabant.
Huic Ammonitæ cultum gens impia sacrum
In Rabbâ, campisq; udis, Argobe, Basane
Præstabant humiles extremi Arnonis ad amnem.
Nec tam vicinis contentus sedibus, effrons,
Cor suprâ humanum sapiens Solomonis adegit
Fraude, Dei oppositum Templo ut Templum ædificaret
Probroso in Clivo ; vallémq; Hinnónis amœnam,
Quæ sibi lucus erat, Tophet hinc, nigramq; Gehennam
Dictam, Orci modulum fecit, Flammæq; futuræ.
Proximus huic Chemos, Moabitis ex Aroere
Nebonem, vastúmq; Abarim, quâ maximè ad Austrum
Vergeret, Hesebonem, Horonaim (regna Seonis)
Vallem ultra Sibmæ florentem, vite refertam
Omnigenâ, atq; Elealem Asphalticam ad usq; paludem,
Invisum, obicænumq; & formidabile nomen.
Ast alio ipse idem Peoris nomine quondam

D

In

In Sittim nosci perhibetur ; Gentem ubi sanctam
Pelliceret, lasciva sibi sacra ut celebrarent,
Quæ multâ æumnâ, multôq; steteret dolore.
Hinc tamen ad montem probrosum Luco Homicidæ
Molochis vicinum (iræ quâ juncta libido)
Infanda impuro propagaverat Orgia cultu :
Josiah donec bonus inde in Tartara trusit.
His juncti veteris confini Euphratis ab undâ
Ad rivum à Chamiis Syrios qui dividit agros
Innumeri, Bealim generali nomine dicti,
Ashtarothq; illis data mascula nomina, at istæ
Fœminea imbelli signantur Numina voce.
Namq; ea spiritibus propria est innata facultas
Pro libitu alterutrûmve, ambôsve assumere sexus :
Molli nempè vigent naturâ, simplice, purâ,
Articulo nullo vinctâ, membrôve ligatâ,
Nec fragili fundatâ, onerosæ carnis ad instar,
Ossis vi ; verùm, formâ quacunq; videntur,
Contractâ, extensâ, fulgenti, aut luminis orbâ,
Perficere immensum sua cœpta per aëra possunt,
Dulcésq; affectus, irâsve inducere amaras.
Horum ergô Robur vivum sæpe Israelitæ
Deseruere suum, sanctumq; Altare frequenti
Privârunt cœtu, dum Numina bruta colebant :
Quo factum est capita his æquo ut curvamine flexa
Belli inclinarent, miseri pressa hostis ab hastâ.
Huic etiam comitem turmæ se junxerat atræ
Ashtoreth, Astarte Phœnicum in gente vocata.

Regina

Regina hæc cœli est, crescenti lucida cornu ;
Cujus fulgenti statuæ, dum Luna micaret,
Plurima solvebat, Tyriâ de stirpe creata,
Tempore nocturno sua vota & carmina Virgo,
In Zione etiam toties cantata, ubi stabat
Ingrati montis summo Huic in culmine Templum,
Cui Rex surgenti posuit fundamina mollis ;
Quem licet omnigeno plêrat sapientia dono,
Cultricum abduci pulchrarum fraudibus ipsum
Idoli in cultum turpem cecidisse dolendum.
Ponè subit Thammuz, cujus Lebanonis in altis
Annua facta jugis suaferunt vulnera Nymphas
Assyrias dulci (fata ejus iniqua dolentes)
Æstivum cantu totum consumere solem :
Dum de rupe sibi nativâ lævis Adonis
In mare purpureo properaret flumine præceps,
Thammuzi dictus quoq; anno sanguine tingi.
Hæc & Zionis violatæ fabula suavis
Perfudit simili Natas ardore venustas ;
Quarum lascivos sacratâ in Porticu Amores
Ezekiel vidit, cum Viso ductus ocellus
In somno errantis spexit sacra cæca Jehudæ.
Proximus accessit qui verè flevit, ubi ipsi
Captiva Idolum brutum truncaverat Arca :
Nam capite, in Templo proprio, manibûsq; resectis,
Sub limen jacuit cultorum immobile probrum.
Nomen ei Dagon (monstrum fuit ille marinum)
Qui formâ humanâ decoratus membra supernè

Desiit in piscem : monstro huic tamen ædificata est
Ædes Azoti, sublimibus alta columnis.
Immò Palæstinæ sanctas terrore per oras
Perculit indigenas, Gathitas, Ascalonitas,
Accaronæos, Gazæq; extrema colentes.
Hunc sequitur Rimmon, sedes cui pulchra Damascus,
Pharpharis, Abbanæq; imo quæ flumina fundo
Clarum pellucet, ripis fundata beatis.
Hic quoq; divinum perfrictâ fronte Tonantis
Invasit Templum; leprâ undiq; membra scatentem
Olim perdiderat, sed Regem alcivit, Ahazum,
Victorem stultum, quem sic pellexit, ut arâ
Numinis ipsius contemptâ, altare novatum
Assyriâ strueret formâ, quo Thura cremaret
Exosa, atq; Deos coleret, quos vicerat ipse.
Istis succedunt alii, numerosa caterva,
Qui Titulis, quos clara antiquæ buccina famæ
Edidit, insignes, Osiris, & Isis, & Orus
Ægyptum, Mystasq; suos, cacodæmone plenos,
Quæ sua brutorum potius vaga Numina formis,
Quàm vultûs specie humani velata latebant,
Artibus infernis, multi sub imagine monstri,
Quæsitum egerunt : quin & contagia dira
Nec domus Isacidum fugit, cum mutuò ab ipsis
Acceptum Orebi Vitulum confecerit aurum;
Illud & horrendum Bethelæ & Dannide in orâ
Rex rursus ausus erat peccatum iterare rebellis,
Patrem Orbis Tauro conformans gramine pasto ;

Jôvam

Jôvam nempè, unâ Chamias qui nocte per oras
Discedens, uno dextræ omnipotentis ab ictu
Primigenos stravit cunctos, Divósq; balantes.
Ultimus accessit Belial, quo nullus ab alto
Spiritus exciderat scelerosior æthere præceps,
Aut Vitium Vitio solo actus turpius arsit.
Templum isti nullum stabat, nulla ara crematis
Fumabat membris; nec quis tamen alter ab ipso
Vel Templis inerat, vel crebrior astitit aris:
Sanctus nempè Atheus cum fiat & ipse Sacerdos,
Haud aliter, quàm quondam Eliæ semine nati,
Qui rabie, luxúq; Dei sacra Tecta replêrunt.
Hic quoq; magnificis Regum dominatur in Aulis,
Perq; urbes molles, quâ luxuriantibus omnes
Transcendunt tures clamor, vis, jurgia, cædes.
Fuscâq; cum vicis obtendunt vela Tenebræ
(Nocte latent mendæ) tunc vino, irâq; tumentes
Monstro nati isto per compita spurca vagantur.
Sodomæ, testor vicos, noctémq; nefandam,
Quâ Gibeæ, raptum vitantes deteriorem
Matronas cives stupro objecere pudicas.
Viribus Hi validis coëunt, atq; ordine primi;
Cætera turba, esset licet inclyta, longa relatu est:
Numina Iónicolûm, Javanis adultera proles,
Pro Divis habiti, Cælo tamen agniti & Ope
Seriùs antiquis duxisse Parentibus ortum.
Primigenus Cæli Titan, cum prole feroci,
Et Natalitii juris prædâ alta ubi Cæli

Junior

Junior evicti Saturnus sceptrā tenebat,
Captus; at Hunc lumbis propriisq; Rheaq; creati
Par tetulisse Jovis fertur forte magē dextra.
Sic usurpato vibrabat fulmina regno
Jupiter. Hi primūm Cretensi Numina Terræ
Atq; Idæ nota; hinc niveis frigentis Olympi
Vorticibus medium tenuere per Aërā Sceptrum,
(Qui pro summo ipsis cœlorum culmine cessit)
Aut in Delphorum clivo, aut Dodonide Sylva
Totāq; per latæ confinia Doridis oræ.
Vel qui temporibus primis, magni auspice cœpti
Saturno, Adriaci tranârunt æquoris undas,
Hesperios usq; in campos, Celtisq; relictis
Conclusas pelago viserunt undiq; Terras.
Isti omnes, plurēsq; unâ coiere catervâ,
Sed vultu in terram dejecto, & lumine tristi;
Quo tamen obscure veteris scintillula quædam
Lætitiæ emicuit, quando non spe procul omni
Persensere Ducem, nec in ipsâ perditione
Se penitus perdi. Simili hoc Illius & ora
Aspectu dubio suffudit: at Ille, superbi
Fastu animi subito solito pro more resumpto,
Grandisonis verbis, veram simulantibus iram,
Ficta licet fuerint, virtutem molliter ipsis
Imbellem evexit, profligavitq; timorem.
Tum jubet extemplò, cum primūm rauca tubarum,
Et lituorum atrum resonarent æra per Orcum,
Ingens attolli Labarum. Hunc Azazel Honorem

Jure

Jure petit, forti & procero corpore Cherub.
Protinùs hastili fixa ille insignia claro
Ventis passa dabat; quæ longè elata per auras
(Gemmarum atq; auri magno lustrata nitore,
Qualia cœlicolis semper signa atq; Trophæa)
Caudati immensùm Meteorì more micabant.
Intereà ad Bellum vocitare metalla sònora;
Quo moniti strepitum toti misère manipuli,
Concava qui Ditis nigri antra effregit, & ultrà
Regna Chæûs, necnon Noctis tremefecit avitæ.
Continuò obscuram decies millena per auram
Signa erecta amplùm nitido fluitare colore.
His simul hastarum sylva ingens crevit in altum
Et galeæ, & clypei innumeri denso agmine juncti
Quorum omnem extensus mensuram vicerit umbo.
Perfectâ tandem motum incepere phalange,
Dorica dum dulci modulamine fistula mulcet,
Tibiâq; antiquo quæ quondam Heroas in ævo
Afflatu armavit divino ad bella paratos;
(Sic Arcum Phœbi tendit Lyra) próq; furore
Virtutis perpenſa animavit gesta decoræ;
Qualem nulla movet mortis formido tremendæ
Facta fugâ aut turpi sua dedecorare recessu.
Ne quo turbatos animos, medicaminis instar,
Suavi leniret cantu, & tactu solenni,
Mœstitiâive, metum, dubium, tormenta, dolorem
Aut immortalì aut mortali in mente sedentem
Pelleret, afflicti caruit solamine cordis.

Sic

Sic fixâ unitum spirantes mente vigorem,
 Dulcia dum plantis incantamenta sonarent,
 Excandente solo gressus posuere silentes.
 Jamq; in conspectum venientes, turba rebellis,
 Horrida stant acies (quàm longa !) nitentibus armis;
 Heroum in morem clypeos, hastâsq; gerentes,
 Ut magni mittenda Ducis sibi jussa manerent.
 Ille per armatas jaculatur lumina turmas
 Experta, & subitò transversim tota pererrat
 Agmina; qui distent, quâ formâ, corpore quanto,
 Diis similes; numerum postremò computat acris.
 Hinc lætata animus distendit corda superbus,
 Quæ tantis sociorum opibus durata triumphant:
 Nam nunquam à mundi cunis, hominîsq; creati
 Vis tanta exorta est, quæ, si componere velles,
 Plus meruit gruibus vexatâ gente pusillâ:
 Quanquam Plegræâ sobolem cum prole Gigantum
 Heroum jungas, qui Thebis bella gerebant,
 Et Trojæ, hinc illinc Diis auxiliaribus aucti:
 Vel quæ de Utherinâ tibi fabula narrat,
 Quem Galli cinxere armis, equitèsq; Britanni:
 Quicquid in Christum credentes, aut Cruce spretâ
 In Rhætis tanta, aut Albano in monte, Damasco,
 In Trochio, aut veteri perpetravere Trapezo:
 Vel quos Afrorum de campis Utica misit,
 Magno ubi cùm Carolo ad Rapidi de nomine Fontis
 Dictam urbem excisa est Primatum tota propago.
 Hæc tæntis Hi mortale Genus qui, compare nullo,
 Virtute

Virtute exsuperant, Martisq; potentibus armis,
Magni iussa Ducis fidâ tamen aure biberunt.
Ille alios multis suprâ stans; Turris ad instar,
Eminuit gradibus, formâ, gestûq; superbus.
Nondum primævi decus omne amiserat oris,
Nec summo Angelici coetûs consorte minorem
Esse putes, cœlo pulsum; cui nubila vultûs
Splendorem nimium velo abscondere sub atro.
Haud aliter quàm cùm noctis caligine pulsâ,
Primi luce ortûs, radios detonsæ coruscos,
Eoâ obscurum Tu, Phœbe, per aëra spectas;
Aut Lunæ à tergo pallentis lumine parco
Dimidio Mundi malè fausta crepuscula fundis,
Regni evertendi Reges formidine plectens;
Sic, licet adversæ tecto velamine fortis
Summo clara Duci cunctos super ora nitebant:
At dira Illi altum fulcârant Fulmina vultum,
Inq; genis pallens macilentis cura sedebat;
Fronte licet, nullo rerum discrimine motus,
Infraçti virtutem animi, fastûmq; ferebat
Consilio natum, vindictæ tempora sævæ
Expectans. Torvum huic lumen, sed signa pudoris
Turbatâ infandi projecit conscia mente,
Dum socios vidit (potiori nomine mimos)
Vultu longè alio superûm fælicibus arvis
Olim spectatos, æternæ in tormina pœnæ
Damnatos; noxâ unius tot millia Cœlo
Spirituum expulsos, qui de splendore perenni
Defectu cecidere suo; sed pectore fido
Nunc stant, ut veteris decus omne exaruit oris.

Sic cum sylvestres spoliârint Fulmina quercus,
Pinûsve ingentes, ambusto vertice cella,
Nuda, licet, firmo consistunt robora trunco.
Jamq; diu suppressa effundere verba parabat;
Quo viso, Alarum duplicato hinc ordine & illinc
Tendentes Turbam lateri junctissimam & Ipsum
Agmine, crescentis simulanti cornua Lunæ,
Claudébant conferti, intentiq; ora tenebant.
Ter fari aggreditur, sed & indignantis ocellis
Ter lacrymæ, quales effundunt lumine Divi,
Erupere: oris tandem per septa, soluti
Verba viam gemitu mixta invenere patentem.
Vos superûm innumeræ mortali sorte phalanges
Exemptæ, queis una potest dextra Altitonantis
Vires summa pares inituris bella parare:
Nec certè extremæ deërat sua gloria pugnæ,
Eventu quamvis diro Victoria cessit.
Has testor sedes mutatæ sortis acerbæ
Effatu exosæ: sed quæ mens præscia rerum,
Præteritum aut Præsens animo scrutata profundo
Pertinuisse unquam potuisset tanta Deorum
Auxilia unita, aut tam firmo robore nixos
Adverso talem sensuros Marte repulsam?
Nam quis credat adhuc Legiones hæc potentes
(Quarum jam fecit Cælum Proscriptio inane)
Damna licet passas, nunquam, fera ad arma vocatas,
Excelsi rursùm scansuras mœnia Regni,
Et fore natali propriâ vi sede potitos?
Pro me, Cœli omnes Testes estote Phalanges,
An variata mihi cœpta, aut vitata, pericla

Spem nostram abstulerint : sed qui Cœli Ille Monarcha
Sceptra quatit, solio sublimi tempora ad ista
Securus sedit, canæ quod buccina famæ
Consensûsq; Ulûsq; antiquo nomine fulcit.
Hinc pleno ostentans patefacti insignia Regni
Fulgore, indomitas celavit nube catervas :
Cœpti erat hoc nostri Fons, prima & origo malorum.
Vires indè ejus, nostrâsq; agnovimus ipsi ;
Nec nova nunc Illum aut in bella vocabimus, aut si
Nos bello Ille petat, fera detrectabimus arma.
Sed nostri melior pars restat, fraude, dolôq;
Res peragens, quas non vis ulla effecit aperta.
Sic Ille à nostro tandem conamine discet,
Hunc, qui vi solâ, telis, & robore vincit,
Non nisi dimidiam victoriam ab hoste tulisse.
Mundis fortè novis spatium (quis scit ?) dabit ortum,
De quibus ætheream jamdudum fama per Aulam
Ivit, vivificâ Omnipotentis voce creandis :
Quâ Gentem Superis æquali sorte beatam
Numinis indulgens Ipsius cura locaret.
Illâc fortè aurâ, saltem specularièr ausi,
Primò erumpemus fissâ ; illâc, aut aliorsum.
Nam neq; cœlestes Animas inferna tenebunt
Antra diu, tristive teget caligine Abyssus.
Ast hæc Concilio Nos maturare frequenti
Sensâ animi par est ; Pacis spes nulla relicta est :
Nam quis mente ferat submisso poplite flecti ?
Bella igitur, fera belli acie statuenda patenti,
Aut tacitâ hostiles vincendum fraude cohortes.
Dixerat, &, claro voces firmantia signo,

Plurima flammantùm gladiatorum millia dextris
Cherubicis dicto citiùs vibrata micare,
Atq; Orcum subito totum illustrare nitore.
In summum ex imo profundunt corde furorem,
Contractâq; manu, vesani tela prementes
Horrorem Belli clypeo excutiêre sonanti,
Contemptum in Cœli laquear clamore ferentes.
Non procul hinc stabat Collis, qui vertice cano
Ignem eructabat, multôq; volumine fumum :
Cortice fulgidulo pars cætera tota nitebat,
Judicio haudquaquam dubio, flavente creatam
Sulphure progeniem, subtrùs clausa esse metalla.
Illâc alati properant numerosa caterva ;
Haud aliter quàm cùm Fossorum bellica turba
Castris præcurrit regiis, palâ, atque ligone
Armati, ut campum vallis aut aggere cingant.
Hos duxit Mammon ; Mammon, quo nulla Animarum
Quæ cecidêre, animo cœli dejectior exul.
Namque illi cœlis semper Mens, orâque in ipsis
Prona fuêre, Poli quia strato divitis auro
Quos pede calcavit vicos, nitidâsque plateas,
Cuilibet aut sancto, aut divino in sede beatâ
Invento, summè miratus, prætulit excors.
Ille etiam mortale genus suggestibus egit
Terrarum centrum primus spoliare, manûque
Impiâ in arcanum, Telluris viscera Matris,
Utiliùs clausum Thesaurum iter altum aperire.
Continuò collem spatioso vulnere hiantem
Turba aperit, costâsque aurêas effodit avara.
Divitias nasci nemo admiretur in Orco :

Illud nempe solum (Plutonis ditia regna)
Splendenti terra est longè hâc dignissima peste.
Hinc qui sublatis animis mortalia jactant,
Et Babylonis opus, vel quæ miracula Memphis
Olim ostentabat, soleant narrare stupentes,
Hinc discant, monumenta ipsis ut maxima Famæ,
Roboris atque Artis, reprobis facile exsuperantur
Spiritus, quibus una dies, una hora peregit,
Quod non innúmerâ dextrâ, assiduoque labore
Humano generi transacta exegerit atas.
Hic juxtâ in Campo, quâ plurima cella parata est,
Quæ venam liquidi multam ignis subitûs habebat,
A stagno ardenti conductam, Turba secunda
Sedula fundebat solidum mirâ arte metallum;
Omnem seponens speciem, facèsq; repellens.
Tertia sub terris varios sibi tempore eodem
Formârat modulos, & de ferventibus antris
Miris quamq; viis cavitatem implérat hiantem.
Qualiter inflatu cantantibus Organi ab uno
Plurima per series non paucas fistula spirat.
Continuò è terris immensa, vaporis ad instar,
(Dum dulce & citharæ molles, vocèsq; sonarent)
In formam augusti surrexit Fabrica Templi.
Pila illi multa est circumdata, Dorica multa
Perstringente oculos auro cooperta columna:
Cætera nec deerant operi ornamenta, coronæ,
Aut limbi, vario, tumidoque toreumate sculpti:
Tessellata auro fulgent fastigia claro.
Non nova, non vetus hæc Babylon molimina, Divos
Cum Belum, aut Serapim Templis clausére superbis,
Regesve

Regésve insignes Solio, Sceptróq; locârunt,
 (Divitiis, luxúq; ubi decertaret avita
 Cum Syriâ Ægyptus) pompa æquiparare valebat.
 Sublimi ascendens & fixo culmine moles
 Stabat, & extemplò valvis spatia undiq; ahenéis
 Ampla pavimentum per læve retextit apertis.
 Curvato à tecto multo multa ordine lampas
 Sydereâ, Asphalto & Naphthâ, pro fomite, pasta,
 Subtili; longum deflagrans, arte peperidit,
 Et veluti cœlo lucem dedit alta sereno.
 Continuò factum Turba admirata subintrat;
 Pársq; opus, artificem potiùs pars cætera laudat.
 Illius in Cœlo multo ex munimine dextra
 Turrito nota est, Animæ quâ Sceptra tenebant,
 Principibus similes; ubi Rex supremus ad illum
 Exaltare gradum dignatus, cuiq; dedisset.
 Ordinibus claris proprio dominarier Orbe.
 Nec vetus ignoto persolvit nomine honorem
 Græcia, & Ausoniâ quoq; terrâ Mulciber olim
 Dictus erat; quóq; Ille modo de fornice celsâ
 A Jove, Patre Deum, crySTALLINA mœnia longè
 Ultrâ actus rueret, celebres cecinére Poetæ.
 A nascente die, medium usq; & rore madentem
 Occasum, per tota æstivæ tempora lucis,
 Proruit immensum præceps, & sole cadente
 In Lemnum Ægæi pulchram maris Insulam ab alto,
 Decidux stellæ, vel missi fulminis instar
 Impegit: Sic quos abduxit fabula narrant
 Errantes; nam multa illinc ante æva superbus
 Exciderat turbâ totâ hâc comitante rebeli.

Nec stuxisse Polo Turres nunc posuit altas ;
Nec Nemefin, tormenta licèt tot bellica haberet,
Effugit, præceps datus, ipse & sedula turba,
Tartareo ut facerent inferna palatia regno.
Alati intereà præcones, voce supremâ,
Solenni ritu, missi, lituóq; sonante
Concilium augustum per turmas protinus omnes
In Pandæmonio, magnâ Orci Curiâ habendum
Indicunt. Quadratâ illorum à quâq; phalange,
Quâq; cohorte Erebi primores Vox citat atros,
Summo ut quisq; locò, aut delectu dignior esset.
Centenis fociis extemplo & millibus isti
Stipati accedunt ; aditus præcluditur omnis,
Janua cuncta, fores, valvæ passæ, atria lata ;
Sed (quod mireris) spatiosa maximè in Aulâ,
(Campo quantumvis simili, multo agmine presso,
Quà fortes sæpe Heröes equitare solebant,
Et, magni solio Sultanis coram adstantes,
(Si quis mortifero saltem certare duello
Auderet, gradibúsvæ hastam torquere citatis)
Quemq; Paganorum dignissimum ad arma vocare)
Confertis turmis & terra impletur & aër,
Quem displosa alis expansis sibila verrunt.
Verno ut tempore apes, sub Tauro Sole voluto,
Innumeram fundunt circum præsepe juventam,
Quæ rores inter madidos, florésq; recentes
Hac illac celeres volitant, lævíve tabellâ,
Arcis stramineæ pomœrio, odore melissæ
Fragranti suavis nuper tincta exspatiantur,
Et celebrant crebro sua conciliabula cœtu :
Sic densæ aëriis Turbæ agmen subvolat alis,

Angusto nimium murorum limite clausum ;
 Exhibito donec signo (res mira relatu!)
 Qui modo Terrigenas superant mole Gigantes,
 Nunc minimis etiam pueris, nanisq; minores
 Innumeri coeunt, spatioq; tenentur in arcto,
 Pygmæam formâ prolem referente pusillâ,
 Aut Lemures, quorum nocturno tempore Sylvam
 Rusticis, aut fontem juxta videt orgia serus,
 Vel somno saltem fingit, dum Luna supernè
 Arbitra despiciat Terræ & vicinij orbi
 Curriculum pallens rotat : Illi, læta choræis
 Carmina mulcentes aures mulcere colono,
 Lætitiâq; metûq; simul sua corda timenti.
 Sic incorporeæ formas sine limite fusas
 In minimas Animæ mutarunt ; aptamen Aula
 In medio infernæ, numerum licet exsuperantes,
 Toti constabant. Adyto sed in interiøre
 Nativâ specie decorati ; splendida turba,
 Quos Seraphim, magnos Dominos, Cherubimq; voca-
 Semidei solis auratis mille sedentes, (runt,
 Conclavi cœtum clauso tenuere frequentes ;
 Indè ubi fræna brevi posuissent tempore linguis,
 Jurâq; legissent, tanti fundamina cepti,
 Ardua flammantis volvere negotia regni.

FINIS.

